

РАХУНКОВА ПАЛАТА

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 288-09-59
E-mail: rp@ac-rada.gov.ua

18.12.2020 № 02-2941

На № _____ від _____

Голові Верховної Ради України

Разумкову Д. О.

Щодо результатів аудиту

Шановний Дмитре Олександровичу!

На засіданні Рахункової палати 10.11.2020 розглянуто та затверджено Звіт про результати аудиту ефективності надходження та використання коштів державного бюджету, отриманих відповідно до статті 8 Закону України «Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки» (включаючи надходження заборгованості минулих років за цими коштами), та дохід від розміщення цих коштів у цінні папери і за підсумками обговорення прийнято рішення (копії додаються).

Згідно з частиною першою статті 37 Закону України «Про Рахункову палату» інформуємо, що у 2018–2019 роках та за 9 місяців 2020 року **центральною органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику в ядерно-промисловому комплексі (Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, Міністерство енергетики та захисту довкілля України і Міністерство енергетики України, далі – Міністерство), та державним підприємством «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом» (далі – ДП «НАЕК «Енергоатом»)) не забезпечено своєчасності надходжень коштів спеціального фонду Державного бюджету України, передбачених на формування фінансового резерву для зняття з експлуатації ядерних установок, на загальну суму 2159,9 млн гривень.**

До створеного у 2004 році фінансового резерву для зняття з експлуатації ядерних установок, який формується за рахунок коштів ДП «НАЕК «Енергоатом», перерахованих до спеціального фонду державного бюджету України, станом на 01.10.2020 перераховано 5096,5 млн грн (лише 80,3 відс. запланованого обсягу). Фінансовий резерв наповнюється в обсягах, не достатніх для належного вирішення питань зняття з експлуатації ядерних установок, оскільки визначені Міністерством щорічні обсяги відрахувань до нього ґрунтуються на застарілих макроекономічних показниках і цінах та Міністерством не коригувалися.

Чинне законодавство загалом визначає правові та організаційні засади фінансового забезпечення діяльності з припинення експлуатації та зняття з експлуатації ядерних установок, але **містить окремі правові прогалини**. Прийнятим у 1995 році Законом України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» передбачено: **експлуатуюча організація (оператор) відраховує кошти у фонд зняття з експлуатації ядерної установки**, при цьому механізм здійснення таких відрахувань не визначено. Отже, **через недосконалість законодавства ДП «НАЕК «Енергоатом» як експлуатуюча організація (оператор) відповідних відрахувань не здійснювало** і формування фонду зняття з експлуатації ядерної установки не розпочато. Цю **правову прогалину усунуто лише через вісім років** (після прийняття у 2004 році Закону України від 24.06.2004 № 1868-IV «Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки» (далі – Закон № 1868)). Водночас Закон № 1868 не визначає параметрів, за якими визначається розмір відсотків від чистого доходу оператора, з урахуванням яких здійснюється відрахування до фінансового резерву.

Крім того, **питання розвитку атомної енергетики України не врегульовано шляхом прийняття єдиної державної цільової програми**. Міністерством не забезпечено своєчасного розроблення Концепції програми розвитку ядерної енергетики (2019 рік). Робота над цим документом триває, відповідно, підготовку проєкту програми не розпочато.

Постійні зміни у системі центральних органів виконавчої влади, що передбачали неодноразово реорганізацію (ліквідацію) центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику в ядерно-промисловому комплексі (у періоді, який перевірявся, – це Міненерговугілля, Мінекоенерго і Міненерго), а також зміни його керівництва **негативно впливали на послідовне виконання завдань з формування фінансового резерву**.

Через неналежний контроль Міністерства ДП «НАЕК «Енергоатом» несвоєчасно та не в повному обсязі перераховувало кошти до державного бюджету на формування фінансового резерву. Як наслідок, **заборгованість ДП «НАЕК «Енергоатом» з початку формування фінансового резерву (2005 рік) і станом на 01.10.2020 – 1249,6 млн гривень**. Міністерство володіло інформацією про несвоєчасне та не в повному обсязі перерахування ДП «НАЕК «Енергоатом» коштів фінансового резерву, але жодних заходів щодо усунення порушень вимог Закону № 1868 не вживало.

Питання захисту коштів фінансового резерву від інфляції, як це передбачено Законом № 1868 (стаття 9), Міністерством та Міністерством фінансів України (далі – Мінфін) не вирішене. Як наслідок, відповідно до зробленого Рахунковою палатою розрахунку загальна сума коштів фінансового резерву, яка за весь час його формування сплачена ДП «НАЕК «Енергоатом», у доларовому еквіваленті **знецінилася у два рази**.

Міністерство неодноразово зверталося до Мінфіну щодо придбання облігацій внутрішньої державної позики (далі – ОВДП) у межах суми

коштів фінансового резерву. Мінфіном пропозиції не враховано, що унеможливило придбання Міністерством ОВДП, відповідно, кошти фінансового резерву знецінювалися внаслідок інфляційних процесів. Рахунковою палатою зроблено розрахунок потенційного доходу від придбання ОВДП за рахунок коштів фінансового резерву (за умови, що така діяльність була забезпечена Міністерством). Ці розрахунки свідчать, що Міністерство, купуючи ОВДП з терміном обігу понад п'ять років з 2011 року, на початок 2020 року могло отримати 563,5 млн грн додаткового доходу.

Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України протягом 2018–2019 років та 9 місяців 2020 року не забезпечено повернення до державного бюджету 6,7 млн грн (КПКВК 1201490, спеціальний фонд), які також є джерелом формування фінансового резерву для зняття з експлуатації ядерних установок. Повернення до державного бюджету 6,75 млн грн вже неможливе. Ці кошти як джерело наповнення фінансового резерву втрачено.

Наглядову раду із здійснення контролю за використанням та інвестуванням коштів фінансового резерву, призначеного для зняття з експлуатації діючих енергоблоків атомних електростанцій, утворено Кабінетом Міністрів України лише у 2014 році, тобто через 10 років після визначення такої вимоги у Законі № 1868 та через 6,5 років після набрання чинності Законом України від 03.08.2006 № 70-V «Про внесення змін до Закону України «Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки» щодо формування фінансового резерву», яким така вимога була викладена у новій редакції.

Наглядова рада проводила засідання нерегулярно. У періоді, який перевірявся, проведено лише два засідання, останнє – у березні 2019 року, оскільки через постійні кадрові зміни в органах державної влади із семи членів Наглядової ради на своїх посадах залишилися двоє. Кабінет Міністрів України зволікає з призначенням нових членів Наглядової ради.

Додаток: на 48 арк.

З повагою
Голова

В. В. Пацкан